

Kmet, delavec
in obrtnik
naj bodo naro-
du vodnik!

Izhaja vsako sredo.
Naročnina:
za celo leto Din 30.—
za pol leta " 15.—
za inozemstvo
za celo leto Din 50.—
Inserati po taritu. — Pis-
menim vprašanjem naj
se priloži znamko za od-
govor. — Ne frankirana
pisma se ne sprejemajo.

Kmetijski list

Vsakdo vživa
vse sadove
svojega dela in
marljivosti!

Rokopisi se ne vra-
čajo. — Plača in toži
se v Ljubljani. — Ured-
ništvo in uprava je v
Ljubljani v Kolodvorski
ulici št. 7. — Telefon
ntr. št. 2506. — Račun
pri poštni hranilnici
št. 14.194.

Ali je to potrebno?

Kongres gospodarskih zbornic v Beogradu. — Težka očitanja na naslov kmetov. — Potreba agrarnega bloka.

V Beogradu je zboroval te dni kongres gospodarskih zbornic, ki so se ga udeležili zastopniki skoro vseh pomembnejših gospodarskih organizacij cele države. Na kongresu je minister za trgovino g. Demetrovič prav lepo razložil svoje poglede in svoje mnenje o bodoči gospodarski politiki naše države, ki jo moramo pričeti, če se hočemo izogniti vedno bolj grozeči brezposelnosti in če se hočemo rešiti vedno hujše gospodarske krize. Ker pa vlada noče sama popolnoma na svojo odgovornost sklepati o naši bodoči gospodarski politiki, zato je povabila v Beograd veliko število »narodnih gospodarjev«, da tudi ti povedo svoje mnenje.

Na kongres je prišlo tudi nekaj zastopnikov »gospodarskih krogov« iz Dravske banovine. Tudi ti so se oglasili in govorili. Govorili so v splošnem stvarno in pametno. Eden pa je le rekel nekaj besed na naslov naših kmetov, na katere moralo že v interesu ponosa naših kmetov odgovoriti in jih tudi zavrniti, kakor zaslužio.

Gosp. zastopnik »gospodarskih krogov« se je namreč pritožil, »da obdelujejo slovenski kmetje zemljo preveč »ekstenzivno« (t. j., da ne izrabijo do skrajnosti tudi najmanjšega koščka zemlje, kakor to delajo vrtnarji, ampak jo obdelujejo preveč »na široko«, tako da zraste na določenem prostoru mnogo manj pridelka kakor bi ga lahko); dalje je rekel, da kmetje zemlje že sploh nočejo obdelovati več, kakor da pridelajo le toliko, kolikor sami potrebujejo »in da je baš ta kmečka nedelavnost znatno kriva gospodarske krize«.

Povedati moramo, da nam te in take besede niso nič posebno novega. Tako govore namreč industrijski kapitalisti po vsem svetu. Ti gospodje bi namreč menda radi ne samo pri nas, ampak povsod, da bi kmetje prodajali svoje pridelke po čim nižji ceni ali pa jih dajali delavcem in gospodom magari zastonj, da bi bile delavske plače čim nižje, dobički industrijskih podjetij pa vsled tega čim večji, kajti da bi pri padajoči ceni kruha tudi fabrikanti znižali cene svojih produktov, o tem seveda gospodje nočejo ničesar slišati. Mi smo o tej stvari že mnogo pisali in bomo še pisali in smo vedno naglašali, da mora tudi industrija popuščati v cenah, če pade cena živeža, sicer kmet ne more več shajati.

Resnica je sicer, da naše kmetijstvo še ni na tako visoki stopnji, kakor bi si to želeli, toda vprašati se moramo: Zakaj pa ne? Kdo je tega kriv? Mi vidimo dandanes med kmeti vedno večje zanimanje za stroje — toda s čim jih naj naš kmet plača? Ali ni tudi industrija s svojimi visokimi cenami precej kriva, da kmetje še nimajo toliko strojev, kakor bi jih lahko imeli? Potem kmetijske šole — kdo je kriv, da jih ni dovolj? Mar kmetje? Ti vendar niso nikdar odločali o šolskih zadevah! Mi smo na take stvari že nešteto opozarjali v našem listu, ampak naše besede

so bile žalibog vse zastonj. Zato rečemo: če pri nas kmetijstvo ni na višku, je baš kmet tega najmanj kriv!

Gorostasen pa je očitek, da naši kmetje premalo delajo! To ni res! Ravno naši kmetje garajo kot živina, vse drugače še kakor se dela v fabrikah in pogled na naša polja je dokaz za kmečko pridnost. Delali bi morebiti še bolj, če bi dobili za svoje pridelke primerno ceno. Če so pa cene take, kakršne so, se nam ne zdi prav nič čudno, če res eden ali drugi izgubi veselje do dela, kajti delati zastonj ni nihče dolžan ne po božji in tudi ne po človeški postavi!

Vprašamo: Zakaj pa fabrike ne delajo zastonj? Mi vemo, da fabrike takrat, če se zaloge preveč nakopičijo, svoje obrate popolnoma ali pa vsaj deloma ustavijo, samo da drže cene svojega blaga na primerni višini — zakaj ne bi smel torej tudi kmet svojega obrata omejiti, če vidi, da se mu več ne izplača?

Trde besede, ki so padle v Beogradu na gospodarskem kongresu na naslov naših kme-

tov, so pa pomembne ne le zato, ker so trde, ampak še bolj zato, ker jasno kažejo razpoloženje, ki vlada danes po vsem svetu: Tu kmetijstvo — tam industrijski kapital! To nasprotje je danes tisto, ki giblje ves svet, zlasti še našo raztrgano in po vojni razbito Evropo. Kmet ne producira, ker se mu ne izplača, zato pa tudi nima denarja za nakup dragih industrijskih izdelkov. Kjer pa ni domačega trga, tam je tudi za industrijo slabo, kajti cene enega in drugega blaga morajo biti vzporedne. Če je pšenica cenejša, mora biti cenejši tudi stroj in obratno. Danes pa tega ni, ampak je ravno narobe in odtod izvira vsa naša in evropska in svetovna gospodarska kriza, ki je ne bo prej konec, dokler cene enih in drugih produktov ne bodo primerno uravnane.

To pa bo mogoče šele takrat, ko bo postavljen nasproti mogočnim in mednarodno organiziranim industrijskim zvezam ravno tako močan in mogočen agrarni (kmečki) blok. Prvi začetki so že tu (o tem smo pisali v zadnji številki našega lista), treba bo pa to organizacijo še zelo izpopolniti, predno bo mogoče doseči vidne uspehe.

Za naše kmete doma pa je pot za bodočnost jasno začrtana: Kmetje, organizirajte se kot kmetje v svojih kmečkih strokovnih organizacijah in izobražujte se!

Nazaj h kmetu

Vprašanje brezposelnosti industrijskega delavstva in njega prehrana tvori v Angliji ono osrednjo točko, okrog katere se sučejo vse angleške stranke in vse javno življenje. To vprašanje je pometlo z vlade bivšo konservativno stranko in tudi sedaj vladajoči stranki dela grozi ista usoda, če ne bo znala tega vprašanja rešiti in zagotoviti vsakemu Angležu primeren kos kruha.

Delavska vlada se trudi na vse načine, da osigura industrijsko delavstvo s prehrano in da zmanjša brezposelnost, ki je dosegla v zadnjem času ogromno število 2 milijonov delavcev pri 40 milijonih prebivalstva.

Rešitev je samo v kmetijstvu.

Vlada je izdelala po temeljitem prevdanku obsežen program za kmetijstvo. S tem programom hoče zmanjšati brezposelnost in stvoriti boljši položaj kmetijstvu. Pripravila je celo vrsto ukrepov, da pojača slabo stoječega kmeta in da omogoči novim obdelavati zemljo.

V zadnjih sto letih je bilo kmetijstvo na Angleškem popolnoma zanemarjeno. Vse je drvelo v mesta v tovarne in rudnike. Tu je bil zaslužek večji in lažji. Vse vlade so to gibanje podpirale. Za kmeta se ni zmenil nihče. Vse to je bilo dobro, dokler je cvetela angleška trgovina in njeno industrijsko gospodarstvo. Po vojni so prišli težki časi. Kupna moč onega prebivalstva, kateremu so Angleži prodajali svojo robo, se je zmanjšala. Razne revolucije in državljanske vojne so občutno zmanjšale trgovino in ogromna tržišča v Rusiji in Kitajski so bila za Angleže zgubljena. Posledica tega je bila nakopičenje blaga po skladiščih in zmanjšanje industrijskega obrata. Brezposelnost je

rastla z dneva v dan in nobena vlada je ni mogla ustaviti. Brezposelne podpore so postale skoro največja postavka v državnem proračunu.

Sedaj je šele uvidela tudi angleška vlada, da je moč in temelj države v kmetijstvu in v kmetu. In šele sedaj je pokrenila novo politiko, da vrne delavce na vas in v vas.

Angleška vlada je pričela izvajati svoj načrt. Z njim se strinjajo vsi politiki na Angleškem. Ona stremi najprej za tem, da okrepi položaj vsakega kmeta in njegovo kmetijo in posest. Izvesti hoče široko agrarno reformo, odkupiti od bogatih lordov zemljo in jo razdeliti brezposelnim delavcem in sicer najprej onim, ki so bili v svetovni vojni, potem pa onim, ki so do sedaj garali za veleposestnike. Ustanoviti hoče vzorna kmetijska posestva, kjer se bodo kmetje učili kako se najbolje in najbolj praktično obdeluje zemlja, goji dobro živino, perutnino, ustanavlja mlekarne itd. Omogočiti hoče vsem kmetom, da si nabavijo najboljše stroje in zagotoviti jim ceneni kredit po združnih načelih. Poleg vsega tega hoče vlada zgraditi kmetom zdrave, udobne in cenene hiše.

Kmetijskim združenjem vseh vrst hoče dovoliti posebne privilegije (prednosti), da jim zagotovi boljše proizvodnjo in boljše prodajo kmetijskih pridelkov na domačem trgu, kate-rega namerava osigurati pred tujo konkurenco.

Angleži so trezen narod in vztrajen. Počasi se odločijo za kako novo politiko. In če so se odločili za novo kmetijsko politiko, je gotovo, da jo bodo tudi izpeljali, čeprav jih bo stala ogromnega truda in denarja. Kajti pot nazaj h kmetu vodi k notranjemu pomirjenju in rešitvi njihove socialne in gospodarske krize.

Odmevi tržaškega procesa v Evropi.

V zadnji številki našega lista smo objavili rezultat (izid) procesa proti onim Slovincem v Trstu, ki so bili obtoženi protidržavnega rovarjenja, in nad njimi izrečeno obsodbo.

Ferdo Bidovec

Obsodba je napravila na vso evropsko javnost silno globok vtis in vse evropsko časopisje se je bavilo s tem dogodkom. Posebno ostro so pisali češki listi, pa tudi francoski, nemški in angleški. Zaradi pomanjkanja prostora ne moremo, žalibog, objaviti vseh glasov evropskega časopisja o tržaškem procesu, ampak le nekatere najbolj značilne:

Zvonimir Miloš

»Narodni listy«, velik praški dnevnik, so pisali: »V Trstu je bila prelita slovenska kri. Težko je verovati, da bo vsaj sedaj ugnana fašistična krvoločnost: šele malo število zaprtih »veleizdajalcev« je bilo obsojenih. Italijanski tisk bo naprej pobesnelo plesal nad novimi žrtvami. Posmehoval se bo novim solzam slovenskih mater. Hujskal bo za nove orgije fašistične justice!

Naj vsaj že enkrat ne pozabi Italija, da vodi pot, prepojena s krvjo narodnih mučnikov, k svobodi! Glas krvi v Trstu prelite je močnejši kot krik fašistovskih čet. In ta krik kliče na maščevanje, ki ne izostane. Ti umori ne ostanejo brez odgovora. Na to naj Italija ne pozabi!

Klanjamo se v globokem spoštovanju pred spominom včeraj ustreljenih bratov. Padli so v svetem boju za stvar svojega naroda. Drugi pridejo na njih mesta. Maščevali se bodo za nje in zmagali bodo!

»Der Südtiroler« je prinesel v nedeljski številki oster uvodnik, v katerem iznaša vsa grozodejstva, ki so jih fašisti povzročili primorskim Slovincem tekom zadnjih let.

Imenovani list pravi, »da so fašisti l. 1922. uredništvo »Edinosti« petkrat v enem samem letu napadli in podtaknili ogenj. L. 1925. se je zopet izvršilo na tiskarno »Edinosti« pet skvadrističnih napadov in so jo popolnoma opustošili. Tiskarno »Pučkoga prijatelja« so fašisti leta 1919. zažgali, v »Narodno tiskarno« pa so vrgli bombe. L. 1925. so fašisti napadli tudi »Tiskarno katoliškega tiskovnega društva« in »Goriške straže« v Gorici in poškodovali njene stroje.

Poleti l. 1920. so fašisti, ne da bi Slovinci dali za to niti najmanjšega povoda, zažgali »Narodni dom« v Trstu, pri čemer je več ljudi zgorelo in je neka ženska, ki je iz goreče hiše skočila na tla, ostala mrtva. Zažgali so pa fašisti tudi »Narodni dom« v Rojanu, v Sv. Ivanu in v Barkovljah pri Trstu. In ali so fašisti pozabili, kako so, ko je poškodovala spomenik na Krnu strela, aranžirali kazenski pohod na vas Drežnico in tam župnišče zažgali, tako da je pogorelo do tal?

Mogoče so fašisti tudi pozabili, koliko Slovencev in Hrvatov so ubili in pretepli do smrti, jih mučili, med njimi duhovnike, učitelje in najuglednejše ljudi na vasi kako so zlasti v Istri udirali podnevi in ponoči v privatne domove in razbijali pohištvo kako so ljudem vliвали v usta ricinusa in koliko jih je še pozneje umrlo na dobljenih poškodbah?

Na otoke je deportirana stotina Slovencev in skupno število let, za katera so obsojeni na internacijo, znaša nad 150. 73 Slovanov je dozdej obsojenih vsega skupaj na 686 let ječe. Razen teh pa se nahaja v preiskovalnem zaporu še 50 Slovencev. V ječah jih mučijo tako, da so si že trije ljudje iz strahu pred nadaljnjim mučenjem vzeli življenje.

Dočim so štiri mladeniče po treh dneh razprave csem ur po obsodbi ustrelili, pa so vsi fašisti, ki so ubijali slovenske in hrvatske ljudi, jih pretepli ter njihove domove zažgali, bili odlikovani. Časopisi so njihove kazenske ekspedicije in mučenja ljudi s pendreki in ricinusom proslavljali kot junaška dejanja. L. 1927. je fašistična vlada izdala dekret, po katerem se zločini in prestopki iz narodnih motivov ne smejo vpisati oz. se imajo izbrisati iz sodnijskih kazenskih zapisnikov. Francesco Giunta, ki je zamislil in dal signal za nastop »Narodnega doma«, tudi ni bil kaznovan, ampak nagrajen z mestom državnega podtajnika v ministrskem predsedstvu. Še več! Možu so postavili na popravljenem »Narodnem domu« mramorno spominsko ploščo, v kateri se njegov zločin povzdiguje kot najvišje patriotično dejanje v Julijski krajini.

XIV. Zagrebački zbor

od 13. do 22. septembra 1930.

OPĆI MEDNARODNI VELIKI SAJAM UZORAKA sa specijalnim sajmovima

1. Gradjevinarstva
2. Hotela, kuće i kuhinje
3. Prehranbene industrije
4. Tekstila i konf. krzna
5. Kože
6. Papira
7. Poljoprivrede.

Osim toga držali će se izložba i sajam

RASPLODNE STOKE

domaće na dane 13. i 14. IX.

inozemne na dane 20. i 21. IX. 1930

Na željeznicama i Jadranskim parobrodima 50% popusta za posetioce i robu (besplatni povratki).

Take pobude so dajali fašisti doraščajočemu slovenskemu rodu v Julijski krajini!

Če so se med ljudstvom, ki ga oblastniki sami opisujejo kot skrajno miroljubno in ki v 10 letih preganjanja ni zagrešilo nobenih

Franjo Marušič

nasilnih dejanj, sedaj pojavili nekateri mladeniči, ki so segli po sili, potem moremo iz tega sklepati samo to, da so po 10 letih preganjanja posegli po istih sredstvih s katerimi so strahovali slovansko ljudstvo v Julijski krajini fašisti. S tem niso storili ničesar drugega, kakor Cesare Battisti, Oberdank, Filzi, Sauro Chiesa in Giunta in kar fašizem uči

Alojzij Valenčič

italijanski narod dan na dan: »Oko za oko, zob za zob!«

Le pogledjmo zdaj še ostala nasilna dejanja fašizma proti Slovincem!

550 slovenskih in hrvatskih šol je bilo čez noč spremenjenih v čisto italijanske. Vsi učitelji do zadnjega, 800 po številu, so bili pregnani iz dežele ali pa prestavljeni v južno Italijo. Nad 50.000 slovanskih otrok ne uživa več pouka v materinem jeziku. Nobenega slovanskega otroškega vrtea ni več in otroke oblačijo po sili v uniformo Balille« in »Piccole Italiane«.

Ko je prišel laški režim, je izhajalo v slovenskem in hrvatskem jeziku 15 listov. Leta 1927. in leta 1928. so bili po požigih tiskarn, preganjanju urednikov in onemogočenju ekspedicije, s čimer se je zatrla večina slovanskega tiska, prepovedani še ostali listi. Šele leta 1929. je Mussolini dr. Besednjaku

dovolil, da smeta za celo Julijsko krajino izhajati samo še 2 lista pod njegovo osebno odgovornostjo, t. j. »Novi list« in »Istarski list«, vse drugo je šlo!

Enako se je preganjala in se preganja slovanska knjiga.

Slovani so imeli 300 izobraževalnih društev. Povedali smo že, koliko mest kulture so fašisti požgali in razdejali. Leta 1924. pa je režim razpustil 22 slovenskih katoliških izobraževalnih društev. Leta 1927. pa je vlada brez vsake utemeljitve prepovedala vsa slovanska društva sploh, tako da danes ni niti enega več.

Vsa slovenska in hrvaška krajevna imena, med njimi ogromna večina takih, ki sploh nikoli niso imela italijanskega nazvanja, so se poitalijančila. Slovanski jezik je prepovedan tako v občevanju z uradi, kakor pri napisih. V najnovjšem času so prepovedana celo slovanska krstna imena in se noben novorojenec ne sme krstiti po slovanskem svetniku ali s slovanskim imenom. Izpreminjajo se pa že tudi obstoječa slovanska krstna imena.

Leta 1921. je bilo izvoljenih v rimski parlament 5 slovenskih poslancev. Leta 1924. so fašisti s pretepanjem in požiganjem dosegli, da sta v volilni borbi izšla iz žar samo še 2 poslanca. Leta 1929. pri zloglasnem plebiscitu nad pol milijona Slovanov sploh ni dobilo nobenega poslanca.

V provincialnih zastopstvih ni več nobenega Slovenca ali Hrvata. Občinski načelniki so vsi brez izjeme, na Goriškem, na Tržaškem in v Istri, sami imenovani Italijani, od katerih niti eden ne zna slovanskega jezika. Italijansko je tudi vse uradništvo in so Slovenci kvečjemu še za pošne sele in za cestarje.

Gospodarske zadrage so bile leta 1928. razpuščene in imenovani uradni komisarji. Njihova uprava je danes izključno italijanska.

Mnogi Slovani imajo osebne izkaznice z odtiskom prsta, kakor navadni zločinci!

Da o neprestanih aretacijah, hišnih preiskavah, samovoljstvu uradnih organov in osebnih šikanah niti ne govorimo.

Noben narod ne sme nekaznovano teptati z nogami naravnih pravic drugega naroda, noben režim ne sme netiti nejevolje in sovraštva tlačenih, če noče doživeti posledic. Življenje Slovanov v Italiji je pravi pekel. Zato se morajo dejanja vročekrvnih in na vsak način idealnih mladeničev soditi veliko mileje. Fašistična Italija ima na teh činih večji del krivde.

Tako piše med drugim nemški list, ki so mu razmere pod fašizmom natančno poznane.

Tudi belgijski listi ostro pišejo o obsodbi in njeni izvršitvi ter obsojajo fašistično početje.

Slike predstavljajo štiri slovenske mučenike, ki so bili ustreljeni v hrbet dne 6. septembra zjutraj zarana na vojaškem strelišču v Bazovici pri Trstu na podlagi obsodbe izrednega fašističnega sodišča v Italiji. Njihova edina krivda je bila brezmejna ljubezen do svojega naroda.

SEJMI.

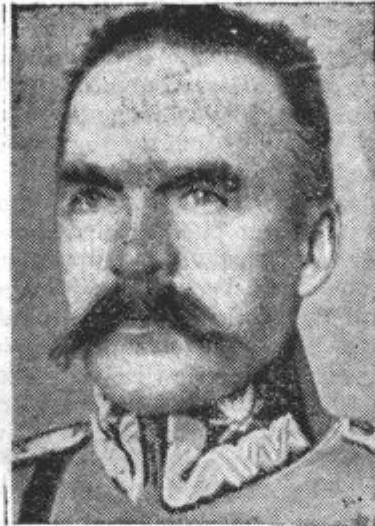
- 21. septembra: Ribnica, Zg. Tuhinj, Rečica, Laško, Fram, Luče, Podsreda.
- 22. septembra: Dovje, Rovte, Škofja Loka, Grosuplje, Mirna peč, Mežgše, Nova vas, Lesce.
- 24. septembra: Vel. Mraševo, Slov. Bstrica, Sv. Rupert, Sv. Trojica, Frankolovo.
- 27. septembra: Koprivnik, Podbukovje, Tra-va, Sv. Urban.

Blagodejno deluje

ELIDA CREME DE CHAQUE HEURE

Idealna podlaga za puder

Politične vesti

Novi predsednik poljske vlade

Maršal Piłsudski, novi predsednik poljske vlade, ki je dal po razpustu parlamenta kar čez noč aretirati vse voditelje opozicijskih strank. Piłsudski navaja kot vzrok aretacije brezdušno hujskanje opozicijskih poslancev proti vladi in njenemu gospodarstvu.

* * *

Volitve v Nemčiji.

V nedeljo dne 14. t. m. so volili v Nemčiji nov parlament. Stari parlament se je pokazal za delo nesposoben zaradi medsebojnih načelnih nasprotij strank tako glede notranje, še bolj pa glede zunanje politike.

Glede zunanje politike so Nemci razdeljeni na dva tabora: eni zahtevajo z vso silo revizijo mirovnih pogodb in odklanjajo vsako nadaljnjo plačevanje vojne odškodnine, drugi so pa za sporazum z zapadno-evropskimi državami in pravijo, da je treba podpisano pogodbo držati. Glede notranje politike pa se nemške stranke najbolj ločijo po socialnih razlikah prebivalstva.

Za nedeljske volitve v Nemčiji je vladalo po vsem svetu ogromno zanimanje, kajti Nemčija je danes zopet velesila prvega razreda, s katero je treba računati na vsak način in od politike Nemčije je kolikor toliko odvisna tudi politika sosednjih držav. Nemčija namreč danes ni več osamljena, kakor je bila med vojno, ampak ima kolikor toliko opore v Rusiji.

Rezultat nedeljskih volitev je zelo iznenadil ves svet. Odločitev je padla namreč v korist skrajnih levičarjev in skrajnih desničarjev. Skrajni levičarji so komunisti, skrajni desničarji pa so nemški narodni socialisti, ki bi jih pa bolj po pravici lahko imenovali nemške fašiste. Meščanske stranke so pa precej izgubile na glasovih. V naslednjem prinašamo rezultate volitev, številke v oklepajih pa pomenijo število mandatov, kolikor jih odpade na vsako stranko:

Socialni demokrati	8,536.000 (142)
narodni socialisti	6,275.000 (106)
komunisti	4,599.000 (77)
centrum	4,549.000 (76)
nemški nacionalci	2,459.000 (41)
nemška ljudska stranka	1,996.000 (33)
gospodarska stranka	1,352.000 (23)
nova državna stranka	1,186.000 (20)
bavarska ljudska stranka	1,118.000 (18)
stranka podeželskega ljudstva	1,103.000 (17)

Sodeč po teh številkah bo v bodoči nemški vladi odločevala v veliki meri ali socialna demokracija, ali pa narodni socialisti, ki jim po njihovem voditelju Hitlerju pravijo tudi »hitlerjevci«.

Udeležba pri volitvah je znašala okoli 80 odstotkov in je razumljivo, da je zaradi volilnega razburjenja prišlo zlasti v večjih mestih do krvavih spopadov.

Kako pa sodijo v Parizu o pomenu nemških volitev, se najbolj jasno vidi že iz samih naslovov člankov o volitvah »Mir Evrope ogrožen«, »Pustolovec Hitler«, »Komunisti obvladali državni zbor«, »Konec sporazuma« itd. Približno tako kot francosko časopisje, tolmačijo volitve v Nemčiji tudi češki listi.

* * *

Društvo narodov.

V Ženevi zaseda Društvo narodov, kjer vzbujata največje zanimanje dve vprašanji: Vprašanje Zveze evropskih držav ali »Panevropa«, potem pa vprašanje razorožitve.

O »Panevropici« je govoril francoski minister za vnanje zadeve Briand, o razorožitvi pa angleški minister za vnanje zadeve Henderson. Briand je posebno naglašal potrebo gospodarskega sodelovanja vseh evropskih držav, Henderson pa potrebo političnih sporazumov, katerih posledica mora biti splošna razorožitev.

* * *

Nemirna Južna Amerika.

Južno-ameriške države, kjer vlada običajno velik mir, so doživeli v najnovjšem času hude notranje politične potrebe. Bolj ali manj krvave revolucije so se začele najprej v Argentini, kasneje pa tudi v republikah Equador, Venezuela in Peru. Vzrok nemirov v omenjenih deželah so gospodarske razmere in pa slabe državne uprave. Vsled splošne gospodarske krize trpi tudi Južna Amerika, ki ne more več prodajati svojega blaga na svetovnem trgu tako drago kot ga je še nedavno, kar je seveda mnogo ljudi gospodarsko zelo potreslo. Ti ljudje delajo za svojo nesrečo odgovorno vsak svojo vlado. Ker pa imajo v južno-ameriških državah precej upliva in besede tudi razni generali, prihaja rado do zvez med civilnimi in vojaškimi nezadovoljnimi in zato imajo tudi nemiri v južno-ameriških državah navadno vsaj na zunanaj značaj vojaških uporov. Za svetovno politiko pa nemiri v Južni Ameriki nimajo posebnega pomena.

V vsako kmetško hišo Kmetijsko Matico!

Za stvar.

Gospod urednik, ker gre za važno vprašanje, ki mu moramo iz vzrokov, ki jih na tem mestu ne navajam, posvečati vedno več razumevanja, dejanj in ljubezni in ima vaš list največ smisla za stvarno delo, naj spregovorim v tem-le smislu:

Znana je pač resnica, da je kmet od vseh stanov v splošni, kakor tudi v poklicni naobrazbi najbolj zaostal. Ne bomo iskali zadevnih vzrokov, pač pa pribijemo drugo resnico, da ni to po njegovi krivdi. Bil je skozi stoletja robotnik in robotnik je bil le za roboto. Pozneje so sicer njegove socialne razmere spremenile in ni bil več v taki suženjski odvisnosti, a še vedno je veljal za zadnjega med zdajnimi. Tako so pač časi in razmere kovalne.

A prišli so časi, ki zahtevajo nekaj novega, nekaj, kar usmerja našo miselnost proti kmečkemu pragu. Množi se četa onih, ki se mrzlično otrésajo zapadnoevropske duševnosti in njene porazne navlake in presojajo svoje znanje z novega gledišča, ki pravilno promatrajo pomen kmetstva v verigi socialnega življenja in se poglobljajo v kmečko gospodarska vprašanja. Kaj je neki želja po kmetijsko-strokovni izobrazbi, če ne preobrazba duševnosti, nov ideal dela, nov smoter! Kulturne delavce, osobito one z dežele, prešinja nova miselnost, ki izpodrinja neživiljenjske kulturne vzore.

To je povelje novega časa.

Razumljivo samo po sebi, da ne morejo ti delavci postati kmetijski strokovnjaki — akademiki. Ne morejo, niti ni treba, ker prvič že imajo svoj poklic, drugič pa je naloga kmetijskih tečajev, ki se danes odvarjajo z velikim uspehom, bolj vzgojna ko poučna. Taki tečaji nimajo namena, da bi kovali mojstre, pač pa kazati mladini pot, ki naj jo hodi, jo voditi, navduševati za kmetstvo, predočiti ji njegov pomen ter jo pripraviti v umevanju načelnih vprašanj v modernem kmetovanju. Danes so na deželi še take razmere, da je taka vzgoja zlasti za odrasle mladostnike (od 18. starostnega leta) z osebnimi življenjskimi skušnjami izrednega pomena. Zato moramo take tečaje dvakrat pozdravljati.

Nasprotno pa ni razveseljivo, da se dobe ravno med strokovnjaki kmetijski taki, ki kažejo sicer bolj prikrito odpornost proti »vmešavanju« lajkov. To je čudno in splošnemu mnenju protivno. Saj tu ne gre niti za, niti proti strokovnjakom, ampak za onega in ono, ki mu (čemur) služijo tudi oni. Gre za nujno potrebno preobrazbo kmečke narodne plasti. Kdor ima to pred očmi, ne more biti proti temu sodelovanju, ki se ga neumestno naziva »vmešavanje«.

Mi pravimo: Bodi kdor, kjer in kadarkoli, le da se po svojih močeh udeležuje v prid ljudstva. Sicer pa bodimo odkriti: Čisto v smislu naravnega razvoja je, če se ima narod za to, kar ima, zahvaliti pred vsem onim, ki žive in delajo med njim in zanj.

Proč z ozkosrčnostjo in neutemeljenimi predsodki!
—o.—n.

Kuhinjsko posodo

po najnižjih cenah in v največji izbiri, kot emajlirana, aluminijasta itd. nudi trdka z železino

Stanko Florjančič, Ljubljana
Sv. Petra cesta št. 35.

Naročniki, ki ste prejeli od uprave opomine, skrbite, da pravočasno poravnate zaostalo naročnino, ker se vam bo drugače redna pošiljatev »Kmetskega lista« ukinila.

Dopisi

Stožice pri Ljubljani. Tukajšnje gasilno društvo dobro deluje in lepo napreduje. V teku svojga 23letnega obstoja si je nabavilo že tretjo brizgalno. Prva ročna brizgalna je pogorela ob priliki velikega požara v Tomačevem l. 1912. Pri tem požaru so dobili trije člani gasilnega društva težke opekline, med njimi je bil najtežje ranjen sedanji načelnik našega gasilnega društva tovariš Peršin, ki še danes nosi vidne znake požrtvovalnega in človekoljubnega dela. Po teh dogodkih si je društvo nabavilo drugo ročno brizgalno, a leto je napredovalo tako daleč, da se ponosi že z motoriko. Blagoslovitev motorne brizgalne se bo vršila 5. oktobra dopoldne, popoldne pa bo pri Čamru velika ljudska veselica z godbo in domačim tamburaškim zborom. Vabimo vse prijatelje gasilstva od blizu in daleč, da se udeležijo blagoslovitve in veselice. Vsi dohodki so namenjeni kritju stroškov nove motorke. Odbor.

Struge pri Dobropoljah. 12. t. m. smo položili k večnemu počitku g. Janeza Meglena iz Potiskavce, po domače Lukeža, zaslužnega delavca na združnem in gospodarskem polju. Tudi v drugih ozirih si je upal misliti s svojimi možgani. Bil je vzoren čebelar, da mu ni bilo kmalu primere. Družini je med drugim zapustil tudi diplomu kmetijske družbe, katere član je bil že pred 40. leti. Svoj čas je zastopal vse lokalne korporacije in je v marsikatero celino zastavil plug napredka. Nesebična so bila Tvoja dela, za kar ti Bog plačaj. Družini pa naše sožalje.

Frankolovo. Pred dnevi je kupila Marihorska podružnica Slov. plan. društva naš stari grad »Lindek« in namerava postaviti v bližini »Lindeka« turistovsko zavetišče. Dne 10. septembra so napravili z avtom poskušnjo vožnjo na Lindek in sicer g. autotaksar Drogenik, novinar Rado Pečnik in fotograf Kunšek, vsi iz Celja. Vožnja se jim je posrečila in so se srečni vrnili proti Celju. — V začetku septembra je ustanovil v okolici Vrpete g. Sodin trgovino z mešanim blagom. V tem pogledu precej napredujemo, sedaj imamo že štiri trgovine. No, kjer bo cenejše in boljše blago, tam bomo pa kupovali. Na kvatarno soboto vabimo kmetovalce od blizu in daleč na sejm, ki se vrši za plemensko in pitano živino. Obenem je tudi kramarski sejm.

Središče ob Dravi. K lepemu poročilu o naši tekmi koscev v predzadnji številki »Kmetskega lista« moramo popraviti odstavek o razdelitvi nagrad. Tretjo nagrado je dobil Anton Jambrovič in ne Janez Movič, ker tega imena pri nas ni in gre očividno za pomoto.

Zadružni tečaj v Ljubljani.

V Ljubljani se vrši vsako leto zadružni tečaj, ki traja od začetka novembra do Velike noči.

V tečaju se vzgaja voditelje in druge funkcionarje zadrug. Poučuje se slovenski jezik, računstvo, lepopisje, gospodarski zemljepis, knjigovodstvo, zadružništvo, nauk o vodstvu zadrug, zadružno menično in temeljno državno pravo.

V tečaj se sprejema mladeniče, ki so dovršili 16. leto, ljudsko šolo in ki ostanejo doma ter hočejo delovati v domačih zadrugah.

Tečaj je velike važnosti tako za vzgojo združnih delavcev kakor za vzgojo naših kmečkih mladeničev v obče, ker jim nudi potrebno izobrazbo, brez katere kmet dandanes ne more več uspešno gospodariti.

Šolo vzdržujeta naša Zveza slovenskih zadrug in Zadružna zveza. Zvezi dajeta tu li denarne podpore revnejšim mladeničem, ki ostanejo doma na kmetiji in hočejo delovati v zadrugah.

Kdor hoče obiskovati tečaj, mora prositi za sprejem. Prošnjo mora nasloviti na Zvezo in ji priložiti krstni ali domovinski list in zadnje šolsko spričevalo. Kdor želi podporo, mora to navesti v prošnji in ji priložiti tudi premoženjski izkaz ter pismo o obljubo, da bo ostal na kmetiji. Prošnjo se mora poslati najpozneje do 10. oktobra in je koleka prosta. Rešitev prošenj prejmejo prosilci do srede oktobra.

Stroški znašajo: Vpisnina Din 15.—, učila Din 200.—. Stanovanje in hrana pa se dobi za Din 600.— do 700.— na mesec. Eno do dve tretjini teh stroškov navadno krije podpora.

TEDENSKI KOLEDAR.

- 21. septembra, nedelja: Matevž.
- 22. septembra, ponedeljek: Mavricij.
- 23. septembra, torek: Tekla.
- 24. septembra, sredo: Rupert.
- 25. septembra, četrtek: Kleofa.
- 26. septembra, petek: Ciprijan.
- 27. septembra, sobota: Kozma in D.

VALUTE.

Dati moramo za:

1 nemško marko	Din	13.45
1 švicarski frank	Din	10.94
1 avstrijski šiling	Din	7.97
1 ameriški dolar	Din	56.30
1 francoski frank	Din	2.22
1 češkoslov. krono	Din	1.68
1 italijansko liro	Din	2.96

Državoznanstvo. Dr. Fran Ogrin (Kamnik) je izdal in založil Dopolnilo k »Državoznanstvu«. To obsega pregled nove državne organizacije in novih zakonskih predpisov, izdanih do konca julija t. l. (20 strani). Razpored v Dopolnilu je isti, kakor prvotni knjigi, tako da se morejo najti takoj vse nove zakonske določbe glede dotične stvari. Prvotna knjiga in Dopolnilo se moreta dati — radi enakega formata — skupno vezati, sicer pa se vlepi slednje v prvo. — Cena prvotni knjigi (broširani) je znižana na 20 Din, skupno z Dopolnilom pa stane 26 Din, samo Dopolnilo 12 Din (brez poštnine). Ker je prvotna knjiga v nekaterih delih že zaostala, je rabljiva le z Dopolnilom, potrebna pa vsakomur in primerna kot pomožna knjiga v šolah. Dobi se pri banovinski zalogi šolskih knjig, v knjigarnah in pri pisatelju.

Vsak kmet mora biti naročnik
KMETIJSKE MATICE!

Priporočila
svoje izvrstne izdelke

Novice

Odlikovanja. Ob priliki velikih narodnih svečanosti v Beogradu dne 6. in 7. septembra je bilo odlikovanih mnogo zaslužnih delavcev na vseh poljih javnega udejstvovanja z novo ustanovljenim redom Jugoslovanske krone. Med odlikovanci je tudi mnogo odličnih delavcev iz slovenskega kmetijskega pokreta. — Čestitamo!

Banski sveti se bodo sestali koncem oktobra t. l. Ker se bodo na teh sejah obravnavali banovinski proračuni, morajo biti do tedaj vsi proračunski načrti pripravljeni.

Predsednik Državnega sveta upokojen. Dr. Mihajlo Poličević, predsednik Državnega sveta, je bil te dni upokojen, ker je izpolnil popolno število let državne službe.

Makso Cotič umrl. Dolgoletni ravnatelj slovenskega tržaškega lista »Edinosti« in nemoren narodni delavec na Primorskem g. Makso Cotič je nenadoma umrl v Mariboru, kamor se je izselil potem, ko so fašisti »Edinost« zatrli in njene urednike do nevdružnosti preganjali.

Z letošnjim šolskim letom pričenejo poučevati verouk na ljudskih šolah v Beogradu pravoslavni svečeniki namesto dosedanjega učiteljstva.

Kongres jugoslovanskih živinozdravnikov se je vršil preteklo soboto v Zagrebu.

Vestfalski Slovenci so se spet vrnili v tujino. V torek, 9. t. m. so se z ljubljanskega kolodvora odpeljali nazaj na Vestfalsko izletniki-delavci, ki so pred 2 tednoma prišli v svojo domovino na obisk. Gotovo, da jim to kratko bivanje v domovini ostane v trajnem spominu; in težko jim je, ko se spet vračajo v tujino, v črne rove, za kruhom gredo v objem fabrik in sajastih senc. — Rojaki — da ste nam zdravi! in na skorajšnje svidenje!

Električni tok je ubil pretekli petek mersarskega pomočnika Ivana Stucina iz Šoštanja. Ko je spenjal električne žice, ga je zagrabil tok in usmrtil.

Proti špekulaciji z žitom. V zadnjem času se je opazilo, da se vršijo pri nas obsežne špekulacije z žitom. Da se to prepreči, bo izdan 15. t. m. pravilnik, ki bo predvideval najstrožje kazni za žitne špekulacije.

Protest čevljarjev. Češki veletovarnar čevljev Tomaž Bata namerava tudi v Jugoslaviji zgraditi veliko tovarno za čevlje. Proti njegovi nameri so protestirale že vse čevljarške organizacije iz naše države. Preteklo nedeljo so zborovali v Ljubljani tudi čevljarji iz Slovenije in se pridružili protestu. Posebno velika nevarnost preti čevljarški obrti od Bate radi tega, ker ne namerava ustanoviti po vseh krajih Jugoslavije trgovine za prodajo svojih izdelkov, ampak tudi popravilnice za čevlje. Če bi se to uresničilo, bi ostalo 20.000 ljudi brez zaslužka, ki se danes preživljajo s čevljarstvom.

Fantovski pretep v Mlinšah pri Zagorju je zahteval zopet smrtno žrtev 28-letnega Avgusta Vozlja. Na Marijin praznik je prišel v gostilno v Mlinšah Avgust Vozelj po potni list. Tu so se nahajali tudi fantje iz Kandrš, ki so prišli s Svete Gore. Brez povoda udari eden izmed fantov Vozlja tako močno po glavi, da ga je pobil na tla. Nato so skočili na nesrečnega fanta še ostali ter ga pričeli neusmiljeno pretepati in hoditi po njem. Nezvestnega so zavlekli nato pod neki kozolec in ga tam pustili, potem ko so mu pobrali še denar. Po enem tednu trpljenja je fant podlegel poškodbam. Podivjani pretepači so se sami javili sodniji v Litiji. Kaj vse stori alkohol!

V lastni hiši zaklan. Pri Sv. Urehu na Pohorju je posestnica Jožefa Podkrižnik obhajala pretekli teden god. Sosedje so ji prišli ob tej priliki čestitati. Ko so se razšli, je gospodar Podkrižnik pogledal še po svojih prostorih ter je v sobi, kjer spi dekla, začul nekak šum. Pogledal je v sobo, a v tem trenutku mu je nekdo porinil nož naravnost v srce. Gospodar je omahnil mrtev na tla. Ubijalca je orožništvo prišlo; je to neki kovač, ki je imel z domačo dekle ljubavno razmerje ter se je v usodni noči tudi skrivil v deklini sobi; izgovarja se, da je storil umor v pijanosti, ker se je baje napil šmarnice. — Kdaj bodo pač nehala

v naših vaseh taka grozodejstva? Ni ga tedna, da se ne bi kje do krvi stepli, da bi koga ne ubili. Človeku se zdi skoraj nerazumljivo, ko vidi, kako se dan na dan gode v naših lepih kmetijskih domovih ostudni zločini, ki so sami izrodki alkohola in starih nasprotstev. In da se nam vse to ne zasmili? In tudi nič ne stori, da ta grozodejstva zatremo?

Dve deklici padli iz vagona in se ubili. V nedeljo sta se vračali s popoldanskim vlakom iz Dev. Mar. v Polju 13letna Ela Keržanova in njena triletna nečakinja Fanika Žnidarjeva iz Zagradca pri Litiji domov. Deklici sta bili na obisku pri svojem stricu. V vagonu sta stali poleg vrat. Ko je vlak pripeljal po ostrem ovinku pred Litijo, so se vrata vagona naenkrat odprla in obe deklici je sunkoma vrglo iz vlaka. Dogodek se je izvršil s tako naglico, da ni mogel nihče od sopotnikov pomagati. Na litijski postaji je sprevodnik javil službujočemu uradniku nesrečo in ta je obvestil žel. direkcijo ter orožniško postajo. Na kraj nesreče je odšla komisija, ki je našla obe deklici mrtvi.

Tatinski cigani. Večja ciganska družba je vlomila v blagajno parne žage v Siraču, ki je last delniške družbe »Croatia« in odnesla 275.000 Din gotovine. Tri člane ciganske tolpe so že aretirali ter našli pri njih še 55.000 dinarjev od ukradene vsote.

Rodovniško društvo Nedelica, p. Turnišče, za gojo in mlečno kontrolo simodolskega goveda obvešča cenjene živinorejce, da je kr. banska uprava tukajšnja razstavo, katera bi se imela vršiti ne 18. septembra t. l., preložila na 30. septembra t. l. Začetek prireditve je ob 1/2 8. zjutraj na prostoru pri gostilni g. Ružiča. Na prireditve ponovno vabimo vse zanimance.

S pipo zažgal hišo. V Despotovcu v Banatu sta živela na svojem posestvu zakonca Jovan Niša in njegova žena. V nedeljo zvečer si je mož nabasal pipo, legel v posteljo in kadil. Kmalu je zaspal in pipa mu je padla iz ust na posteljo, ki se je vnela. V kratkem času je bila vsa hiša v plamenu, tako da se nesrečna zakonca nista mogla rešiti. Drugi dan je sodna komisija našla ožgani trupli obeh žrtev in okostje zgorelega konja.

Podlistek

Ivan Albreht:

Sestra Dolorosa.

(Nadaljevanje.)

IV.

Zalka je nabrala žanjic, skuhala je kosilo in je potlej posedela pri gospodarju, a tako kramljati, kakor je bila sicer vajena, ta dan le ni mogla. Oče Rodnik se ji je zdel nekam presvečan in skrivnosten. Tudi je bilo v njegovem govorjenju takšno namigavanje, da si ona ni znala pojasniti. Nazadnje je Rodnik zajadral kar v sredino:

»Kako je pa kaj s fanti, dekle?«

Zalka je zardela.

»S kakšnimi fanti?«

»No, saj nisi stara dvanajst let —«

»Ne vem, kaj hočete.«

»Jaz čisto nič. Kaj naj bi hotel stavec! Samo vprašam te, če si že kaj izbrala?«

»Ali se mudi?« je skušala nagajati Zalka, da bi prikrila zadrego.

»Seve. Počasi boš morala misliti tudi na to. Veš, jaz sem sklenil, da se umaknem.«

»Komu in kam?« je razširilo dekle oči.

»Mlademu gospodarju v kot. Z gospodarjem pa pride kmalu tudi gospodinja. Zdaj si bila vajena gospodinji sama. Če pride druga, ne verjamem, da bi bilo za obe dosti prostora v isti kuhinji, vsaj praviti sem slišal večkrat tako.«

Zalki se je zavrtelo pred očmi:

»Kdo bo novi gospodar?«

»Kdo naj bi neki bil? Glej jo no! Tisti, ki je delal!«

»Cencan —?«

»Ali ti ni všeč tako?« jo je pretkano pogledal kmet, a Zalka je vzdrhtela v srcu:

»Tedaj sta se domenila brez mene; zato je bil fant davi tak! No, ne bom mu delala nadleže in ga ne bom spominjala obljub — Glasno je potlej dejala:

»Kaj naj bo meni všeč ali ne všeč!«

»Čemu si pa tako nasajena?« je previdno skušal stavec.

»Prav nič,« se je branilo dekle. In potlej s trpkim nasmeškom:

»Kakšna bo pa gospodinja?«

»To ti bo vedel Cencan povedati,« se je nagajivo hahljal gospodar.

»Vi pa ne?«

»No, saj je ne bom jaz jemal!«

Zalka se malone niti dotaknila ni jedi.

»Ali ne boš poklicala Cencana?«

»Kje pa je?«

»Bo že nekje. Na senu bržčas ali pa v klonici.«

»Če ni po noči spal, bo še truden,« se je obotavljala mladenka.

»Saj res, kar pusti ga. Kadar se naspí, že pride. Davi je bil od same zaspanosti kisel kakor lesnika.«

»Ali marate požirek mošta?« se je motalo dekle.

»Zdaj ne. Najrajši bi malo zadremal tudi jaz —«

»Le počijte, le!« je zagrnila Zalka okno in odnesla posodo v kuhinjo. Tam se je naslonila na ognjišče in je tiho, trpko zaihtelo. Želela si je smrti, tako ji je bilo pri srcu hudo. Vse je umrlo zanjo ob misli, da Cencan, ki se mu je posvetila v vso čisto iskrenostjo zvestega dekliškega srca, ne bo nikoli njen. Nič ni slišala koraka, ki se je bližal iz veže, in ko je nenadoma začutila roko na rami, se je tako prestrašila, da niti prikriti ni mogla.

»Zalka, zakaj jokaš?« jo je nežno pobozal fantov glas, ona pa se je stresla in zgrozila in ni mogla izustiti nobene besede.

»Ali oče spe?«

Dekle je skomignilo z rameni.

»Govoriti moram s teboj,« je prosil fant. Dekle je trmasto odkimalo.

»Zalka —«

»Pusti me! Kar je, to je!«

»Za božjo voljo, dekle, srce moje —« Njegov glas je bil suh in vroč.

»Saj niti ne veš —«

»Vse vem,« je vztrajalo dekle.

»Kdo ti je povedal in kaj?«

»Oče — gospodar, Rodnik. Vse mi je povedal in vem, da moram po svetu —«

»Kdo je dejal?« je siknil Cencan.

(Dalje prih.)

Premovanje združne plemenske živine se je vršilo 4. t. m. v Ribnici in drugi dan v Dobropoljah. V Ribnici je bilo 171 glav, v Dobropoljah pa mnogo več. Za premovanja je bila pogreška, ker je komisija imela na razpolago le polovico kredita, kakor je za tako premovanje potrebno. Zato živali s 25 točkami niso ničesar doselge, kar je na živinorejce neprijetno vplivalo.

Posvetitev tovarne tobaka v Nišu. V ponedeljek je izvršil pravoslavni škof Dositej posvetitev nove tobačne tovarne v Nišu, ki je največja v Jugoslaviji. Svečanosti je prisostvoval tudi kraljev zastopnik in osem ministrov. Ob tej priliki je izjavil predsednik državnih monopolov Ignjat Bajloni, da znašajo monopolski dohodki 3 milijarde dinarjev. Največje dohodke prinaša državi tobačni monopol, ki znaša eno milijardo 750.000 dinarjev. Ob priliki blagoslovitve tobačne tovarne je bil odkrit tudi spomenik Nj. Vel. kralju Aleksandru I., ki ga je postavilo osebje nove tovarne, in spomenik v svetovni vojni padlim uslužbencem tvornice.

Orožnik ustrelil svojo ljubico in sebe. Orožniški kaplar Franjo Žvegla, ki je bil prideljen orož. postaji v Vinji vasi pri Novem mestu, se je zaljubil v 18letno Marijo Nadu, nečakinjo gostilničarke »Pri veselem Kranjcu«. Teta pa njenega razmerja do orožnika ni odobraval ter jo je pred njim svarila. Pretekli petek je Žvegla zopet prišel k »Veselemu Kranjcu« in naročil čaj ter se veselo razgovarjal z Marijo in njeno teto. Ko je slednja odšla po opravkih v kuhinjo, je orožnik potegnil revolver ter trikrat ustrelil nič hudega slutečo Marijo, nato pa še sebi pognal kroglo v glavo. Oba so nezavestna prepeljali v kandijsko bolnico.

Omejitev naseljevanja v Ameriki. Ker postaja brezposelnost v Zedinjenih državah čim dalje večja, je oddelek washingtonske vlade, ki se peča s priseljevanjem, sklenil poostriiti pogoje naseljenja v Zedinjenih državah.

Agrarno reformo na Češkoslovaškem izvaja vlada naprej po utrjenih gospodarskih in narodnih načelih. Sedaj pripravlja razlastitev ogromnega veleposestva bivšega zunanjega ministra Berchtolda, katero leži v Buchlavi na Češkoslovaškem. Po razlastitvi veleposestva bo vlada razdelila plodno zemljo med agrarne interesente in ustanovila na stotine novih samostojnih malih kmetij.

Zgorela madžarska vas. V madžarski vasi Vösrime je nastal požar, ki se je raztegnil v hipu na 34 hiš in na vsa gospodarska poslopja. Predno so prišli gasilci, je bila že cela vas upepeljena.

Nesreča v cerkvi sv. Petra v Rimu. Znamenitosti cerkve sv. Petra v Rimu si je hotel ogledati tudi neki Marcel Mirati iz Cortone. Povzpel se je na veliko cerkveno kupolo in se hotel navziti razgleda. Ko je pa pogledal na vrvenje ljudi na trgu, se mu je zvrtilo v glavi in padel je 50 m globoko na kamenita tla in se ubil.

Zeppelinova pot v Moskvo. Nemški zrakoplov »Zeppelin« je odplul pretekli teden v Moskvo in se nato vrnil v Friedrichshafen z velikim številom potnikov in obilno pošto. Zračno progo od 2050 km je prevozil v 19 urah.

V Mehiki je velikansko vodno letalo tresčilo na tla ter zgorelo, pri čemer je našlo 6 potnikov smrt.

Najlepša žena sveta. Letos je mednarodno razsodišče proglasilo miss Brazilijo za najlepšo ženo sveta. Lepotici je bila izročena nagrada pol milijona dolarjev. — Zdi se, da take stvari postajajo čedaljebolj smešne in nepotrebne. Koliko mater je na svetu, ki nimajo kruha za svojo deco, ki se pehajo iz dneva v dan, da same in njih deca ne umre od gladu. Kaj niso vse te lepše in zaslužnejše od vseh »lepotic«? Njim naj da svet priznanje in nagrado za trpljenje in ljubezen!

Največja opekarna v državi zgorela. V ponedeljek je nastal na nepojasnen način požar v največji opekarni v naši državi Josipa Müllerja v Indiji. Požar je zavzel naenkrat take dimenzije, da je bila gasilska pomoč brezuspešna. Škoda znaša nad 6 milijonov dinarjev. Lastnik je nedavno znižal zavarovalnino od 4 na 2 milijona, tako, da trpi učinkovite škode 4 milijone.

Zverinsko trpinčenje živali. V Brodu na Savi je z nožem iztaknil oči 16 prašičkom gostilničar Vojislav Stipančević. Kričanje prašičev je privabilo celo okolico in ko so ljudje vprašali gostilničarja, zakaj je izvršil to zverinsko delo, je odgovoril, da zato, ker so se prašiči med seboj grizli. Brodska policija je kaznovala gostilničarja radi trpinčenja živali na 1000 Din globe.

10 ladij zgorelo. Iz Aten poročajo, da je tam zgorelo 10 ladij. Nesreča je nastala na ta način, da je neki mornar vrgel v morje še tleč ogorek cigarete, ki je vžgal bencin, ki je plaval po površju morja. V plamenu se je vnelo 10 ladij, ki so bile natovorjene s petrolejem. V plamenih je našlo več ljudi smrt.

Angloško sredozemsko brodovje v naših vodah. Ladje angleškega sredozemskega brodovja so prispele v ponedeljek v splitsko luko in bodo ostale v naših vodah do 11. oktobra.

Nabava plemenskih bikov. Minister za plemstvo je določil komisijo, ki naj nabavi plemenske bike simentalške, švicarske, montafonske in pingavske pasme iz Švice in Avstrije.

Pri prehlajenju, hripi, vnetju v vratu, oteklih mandljih, živčnih bolečinah, trganju v udih storite dobro, če poskrbite za vsakdanje izpraznitve črevesa s tem, da popijete pol čaše naravne »Franz-Josefove« grenčice. Po sodbah univerzitetnih klinik se odlikuje »Franz-Josefova« voda radi sigurnega učinka pri prijetni uporabi. »Franz-Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Veliki manevri francoske armade. Pretekli teden so bili zaključeni veliki manevri francoske armade. Število čet, ki so se udeleževale manevrov, znaša okoli 65.000. Pri manevrih so se uporabljala najmodernejša sredstva, kakor gorski tanki, dalekosežni topovi, motorne havbice in drugo.

Ford zgradi tovarno v Baru. Ameriški kralj avtomobilov Henri Ford se že dalj časa peča z namero zgraditi veliko tovarno za avtomobile za cel Balkan. Kakor poročajo beograjski listi, so se mudili Fordovi odposlanci v Baru v Zetski banovini in zbrali tamkaj primeren prostor za tovarno. Z delj prično menda že prihodnjo spomlad.

Velika poplavna katastrofa je zadela mesto Bombay v Indiji. Poplava je nastala vsled velikega dežja, ki je lil nad 40 ur. Mesto je na mnogih krajih pod vodo; več hiš je porušeni in mnogo ljudi je utonilo. Večina prebivalstva pa je zbežala iz mesta.

Nov otok v severnih krajih. Skupina ruskih učenjakov in polarnih raziskovalcev je krenila že letošnjo spomlad na ledolomilcu »Sedovu« proti severnemu ledenemu morju. Te dni je odkrila ekspedicija nov otok, kateremu so dali ime »Vizeova zemlja« (po profesorju Vizeju, ki je že pred svetovno vojno trdil in dokazoval, da se mora nahajati v odtotnem morju suha zemlja. Vizeova zemlja je mrk in pust otok, na katerem rastejo le razni lišaji in mah. Na otoku niso našli nobene ptice. Ekspedicija se pripravlja sedaj na natančno razmeritev odkrite zemlje in ugotovitev njenega položaja.

Naraščanje samomorov v Evropi. Podatki o samomorih izkazujejo vsakoletno naraščanje te družabne bolezni. Iz statistike je razvidno, da je imela samo Evropa v preteklem letu 60.000 samomorilcev. Na sto samomorilcev pride 70 moških in 30 žensk. Glavni vzrok samomorov tvorijo vedno slabše gospodarske in socialne (družabne) razmere.

Ne veruj vsega karlišiš!

ampak prepričaj se sam,
kakšna je jesenska izbira
in kakšne so
jesenske cene

čevljev

pri

Pollaku

Dunajska cesta št. 23

(na dvorišču)

Posebnost so trpežni čevlji za jesensko slabo vreme,
za štrpac, za šolo, za lov, čevlji od ruske juhte.
Kakor tudi nepremočljive gojzerce, tudi po meri.

Kako Slovenci pišemo za Slovence?

Tako, da bodo lahko umeli. Slog bodi preprost, besede domače, značilne in ne pomešane z nepotrebni tujkami, ki jezik kvaré in mu motijo umevnost. Najboljši je najpreprostejši spis, ki ga ume vsak, tudi popolnoma neuk človek.

Zal, da se proti tem zahtevam preveč greši, zlasti z rabo tujk. V zadnjem času sem iz nekaterih takih časopisov, ki so namenjeni kmetom, izpisal nekaj (ne vseh) nepotrebni tujk, ki naj tu slede v abecednem redu: agrar, akcija, apelirati, aranžer, centralen, debata, definitivno, delegat, diktatura, direktno, ekskurzija, etika, eventuelno, faktor, funkcija, funkcionar, garancija, generacija, homogen, ideja, ideologija, import, indirektno, instinkt, interes, kompenzirati, konferenca, konflikt, konjunktura, konkreten, konkurenca, konsolidiranje, konsument, kontakt, kontrola, konvencija, korporacija, kriza, kvaliteta, lokal, material, mentaliteta, momemt, nacionalen, nelogičen, orientacija, princip, privaten, problem, producirati, protežirati, racionalen, reforma, regulirati, relacija, revidirati, selekcija, skeptičen, solidarnost, sortirati, specializiranje, standard, standardizirati, toletirati, tradicionalen, variirati. — Nalašč sem pustil te tujke nepojasnjene, da kmetje (saj njim so bili pisani oni spisi) tem laže spoznajo nepotrebno tujih besed, ki se vse naravnost ali z opisom dajo nadomestiti s splošno umevnimi domačinkami. Vprašali se bodo: zakaj pisci ne pišejo tako, da bi bili njih spisi lahko umevni.

Nekoč sem moral neizobraženi osebi tolmačiti tuje besede v povestih, ki jih je čitala. Nekaj časa je molče sprejemala moja pojasnila, končno pa je upravičeno vprašala: »Zakaj pa ni pisatelj sam tako zapisal?« S tem preprostim vprašanjem je docela in dokončno obsojena raba nepotrebni tujk.

Zakaj pa rabijo pisci tako radi in toliko tujk? Vzrokov je več, zlasti pa so to nevednost, lenoba in domišljavost, oziroma stremjenje po dozdevni imenitosti.

Izobraženci so svojo izobrazbo skoraj izključno dobili iz tujih knjig in časopisov. V teh je pa mnogo zlasti strokovnih izrazov, ki jih ni v naši navadni narodni govorici. Če kak tak človek hoče napisati sestavek, mu nedostaja izrazov za nekatere pojme in pride v zadrego. Moral bi se prej poučiti in šele potem pisati, pa ali nima pripomočkov za pouk ali pa se mu ne ljubi iskati primernik izrazov in piše kar tujke, naj jih čitatelj razume ali ne; sam je opravil, kar je hotel. V prvem primeru je bila vzrok neumevnosti nevednost, v drugem pa lenoba. Pisec se mora vedno zavedati dolžnosti, da se mora prej sam učiti, preden more poučevati druge.

So pa tudi ljudje, ki mislijo, da je bolj imenitno ali bolj učeno, če kako reč tako povedo, da je drugi ne razumejo. Nekoč sta v kratkem času drug za drugim prišla k meni dva gospoda in sta me vprašala, kako se to in to pove s tujo besedo. Ni dvoma, da se jima je tuj izraz zdel imenitnejši ali bolj učen. In če kdo zapiše novo ali manj znano tujko, je to kakor bi veepil v zdravo telo kužno klico, ki okuži, t. j. spodbode druge, da jo tudi rabijo. Nekateri pa pravijo, da so tuji strokovni izrazi že vpeljani in tako udomačeni, da naj jih brez skrbi rabimo. Pa to ni resnično. Take izraze pač poznajo strokovnjaki, morda nekateri drugi izobraženci, ne pa narod. Če preprosti ljudje rabijo tujke (kar nekateri radi delajo), jih često izrekajo napačno in večkrat tudi napačno rabijo. Jezikovno nepokvarjen narod hoče svoje jasne besede. Pred kratkim so me na deželi vprašali, kaj je materialističen čas. Cerkevni govornik, so rekli, nam je ves čas pravil, da živimo v materialističnem času; kaj

je to »materialističen čas?« Seveda bi bil ves govor razlaga »materialističnega« časa, in vendar je ta tujka poslušalcem zastrla umevnost govora. Govorniku, ki po časopisih ponovno čita o materializmu in materialističnem času, še na misel ni prišlo, da bi mogla ta beseda poslušalce motiti. Če bi bil pa rekel, da živimo v času, ko vse hlepi po posvetnem uživanju — ali podobno — bi bil njegov govor vsem jase.

Nekaterim piscem se pa vendar zdi potrebno, da nekatere tujke pojasnijo (med oklepaji) tudi s slovenskimi besedami. Zabeležil sem si tele: efekt (učinek), generacija (človeški rod), konstatirati (ugotoviti), najintimnejši (najnežnejši), preponderanca (prevaga), renesanca (preporod), rentabilnost (donosnost), sukcesivno (postopoma). — Ta način je sicer boljši, toda raba tujk je nepotrebna in po nepotrebem pomnoži delo, ker so slovenski izrazi zadosti umevni.

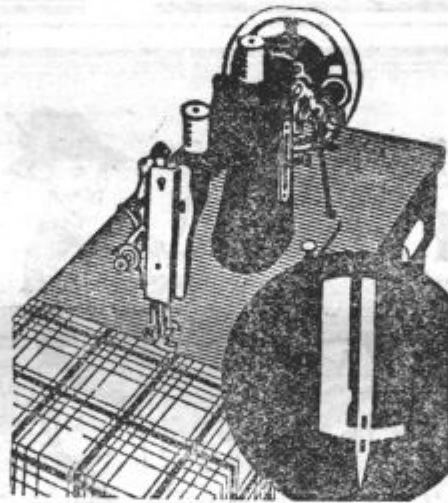
Še bolj nepotrebno je pojasnjevanje slovenskih besed s tujkami, n. pr. (program), navzkrižje (kolizija), odbira (selekcija), kar sem tudi izpisal iz časopisov. Slovenska beseda sama je že popolnoma jasna. Še otrok sem bil nekoč pri Sv. Joštu. Zelo star duhovnik je čital slovenski evangelij, pa se mu je zdelo potrebno, da nam ga sproti pojasnje-

val z nemškimi besedami, n. pr. milost ali gnada itd. Meni se je zdelo tako pojasnjevanje odveč, ker sem slovenske besede razumel zadosti dobro.

Kadar se pa imena prevajajo iz tujih jezikov, se preveč gleda na doslovní prevod in premalo na bistvo slovensčine. Tako n. pr. je moralo biti v slovensčini vse »postaja« (v novejšem času tudi stanica), kar so Nemci imenovali »Station«, n. pr. Versuchsstation, poskusna postaja (stanica). Ker pa tu nihče ne pošaja, ampak se tam vrše poskusi ali se kaj preskuša, se tak kraj ali zavod v slovensčini pravilno imenuje poskušališče ali preskušališče. Toda Nemci sami tuji čistijo svoj jezik ter tuje besede nadomeščajo z nemškimi. Tako smo med vojno dobili Landes-Viehverwertungstelle (ali podobno). Tu ni bilo več besede Station, ampak Stelle. Kako torej pripravljeno »mesto«. Kar zavzel sem se, ko sem opazil nad nekimi vrati napis »Deželno mesto za vnovčevanje živine« (ali podobno). Verwertungsstelle se pravi po slovensko enostavno vnovčevalnica. Toda dobesedni prevajalci se tako krčevito drže svojih prevodov, da smatrajo za napako vse, kar ni v skladu z njih mnenjem.

Naj pišemo izvirno ali naj prevajamo, naši spisi naj bodo vselej preprosti, pisani v duhu slovenskega jezika tako enostavno, da bodo lahko umevni vsakemu človeku.

X. Y.

HAID & NEU šivalni stroji
so prvovrsten nemški izdelek.

Prodaja jih tudi na ugodne obroke.

CENTRA

Trgovina šivalnih strojev
Ljubljana

Masarikova cesta

(palača Vzajemne zavarovalnice naproti koledvoru)

Zastopnike sprejemamo povsod.

Centralno mlekarstvo društvo. V nedeljo 14. t. m. se je vršil ustanovni občni zbor pod predsedstvom vrhniškega dekana gosp. Ivana Keteja. Občnemu zboru so prisostvovali: g. ing. Černe, zastopnik banske uprave, g. ing. Lah, ravnatelj kmetijske družbe, g. Fran Gabrovšek, ravnatelj Zadrzne zveze in g. Trček, ravnatelj Zveze slovenskih zadrug, ter preko petdeset udeležencev, ki so zastopati okrog trideset zadrug in sličnih organizacij. Po pozdravnem govoru predsednika pripravljalnega odbora, je g. ing. Šabec, ravnatelj mlekarke šole v Škofji Loki obširneje poročal o položaju mlekarstva, ki se nahaja pri nas v znamenju ogromne nadprodukcije. Zato bo tudi namen novega društva, da s primerno propagando, z organizacijo racijonalne prodaje, s poukom itd. dvigne potrošnjo mlečnih izdelkov na domačih tržiščih. Naloga društva pa bodi tudi, da izloči vso škodljivo konkurenco in uredi vprašanje prodajne cene. Po odobritvi novih društvenih pravil se je vršilo sprejemanje članov, takoj nato pa se je prešlo na volitve odbora. Izvoljeni so bili sledeči gg. Kete Ivan, Obersnel Alojzij, Rožet Anton, Benko Ivan, Janhar Valentin, Zupan Ivan, Gubanc Ivan, za preglednika računov sta bila izvoljena gg. Lovrač Ivan in F. Toman. Po volitvah se je razvila diskusija o delovnem programu nove institucije. Zborovanje se je po dve in pol urnem poslovanju zaključilo.

Najboljše vrste nudi
po ugodnih cenah
E K O N O M
Semensko pšenico
LJUBLJANA, Kolodvorska ulica šte. 7.

Gospodarji!

Gnojite z

APNENIM DUŠIKOM

Ta tvornica proizvaja istotako mešano umetno gnojilo »NITROFOSKAL - RUŠE«, katero sestoji iz apnena dušika, superfosfata in kalijeve soli. Kdor z Nitrofoskalom gnoji, gnoji istočasno z dušikom, fosforom, kalijem in apnom ter si prihrani večkratno trošenje umetnih gnojil. — Stalna zaloga pri

TVORNICI ZA DUŠIK d. d. RUŠE v Rušah pri Mariboru

najfinejšim, najuspešnejšim in učinkovitim dušičnim gnojilom! Kdor gnoji z apnenim dušikom, gnoji istočasno z dušikom in apnom. — Informacije o upotrebi in množini, rentabilnosti, kakor tudi o nabavnih pogojih, cenah, skladiščih in uspehih apnena dušika daje

EKONOMU, Ljubljana, Kolodvorska ulica 7.

**Laneno
olje
Firnež
Emailne in
ostale lake
Ojinate
barve**

in vse v
stroko
spadajo-
če blago
kupite
dobro,
solidno
in po
zmernih
cenah
pri

MEDIĆ - ZANKL
D. Z O. Z.

Tovarne olja, firneža, laka in barv
LJUBLJANA-MEDVODE

Podružn.: Maribor-Noví-Sad Lastnik: Franjo Medić

ŠIVALNI STROJI
„Gritzner“ „Adler“
„Kayser“ in kolesa,

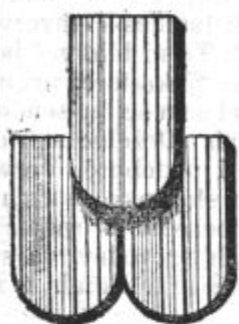

najboljši material,
precizna konstrukcija,
krasna oprema ter naj-
nižja cena, kakor tud
pisalni stroji, Urania,
so samo pri

Večletna garancija!
Pouk v vezenju brezplačen!

Jos. Petelinc, Ljubljana
ob vodi, v bližini Prešernovega spomenika.

OPEKO IN STREŠNIKE

vseh vrst za zida-
vo hiš, iz znanih
karlovskih opekarn
dobavlja franko vsaka postaja
po konkurenčnih cenah,
samo

»Ekonom« generalno zastopstvo
za Dravsko banovino
Ljubljana, Kolodvorska ul. 7

250 Din

na dan

zaslužite v Vašem
okraju. Pišite tovarni
PERSON, Ljubljana,
poštni predal 307.
Znamko za odgovor!

L. MIKUŠ
Ljubljana, Mestni trg 15
Dežniki

Na malo!
Na veliko!

Ustanovljene
1839

Kmetovalci!

Samo s

**40% kalijevo
soljo**

dosežete največ pridelkov prvovrstne kakovosti.
Zato se mora za gnojenje vedno uporabljati.

Agrikulturno kemični urad za
kalijevo gnojenje

Zagreb, Trg Burze 3-II.

daje brezplačno vsa potrebna navodila o pravilni
uporabi umetnih gnojil in nabave 40% kalijeve soli

Jaz gnojim
z
Kalijem!

ČILSKI SOLITER

Dobavlja ga po konkurenčni ceni
EKONOM
LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 7
Gospodarji, naročite si
ga takoj!

Kovači!

Najboljši trdi in mehki koks
in kovaški premog

Vam nudi

Družba „ILIRIJA“
Ljubljana, Dunajska c. 40
Telefon 2820

Denar naložite najbolje in najvarneje pri domačem zavodu
KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Račun pošt. hranilnice št. 14.257 registr. zadruga z neomejeno zavezo Brzjaviti: „Kmetijski dom“

Telefon 2847

v Ljubljani, Tavčarjeva (Sodna) ulica 1

Telefon 2847

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po
6%, brez odpovedi, pri trimesčni odpovedi po
7 1/2%, brez odbitka davka na rente

Stanje vlog okroglo 30.000.000 dinarjev
Rezerve nad 500.000 dinarjev
Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog

Vlošne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinitvenja obrestovanja. — POSOJILA daje proti poroštvu, na
vknjižbo in proti zastavi premičnin in vrednostnih papirjev ter dovoljuje kredite v tek. računu pod najugodnejšimi pogoji

BLAGAJNISKE URE: Ob delavnikih od 8—12 1/2, in od 3—4 1/2, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 1/2, ura.

Podružnici v Kamniku, Glavni trg in v Mariboru, Slomškov trg 3